Pastoor Grausstraat in Tervant, Beringen

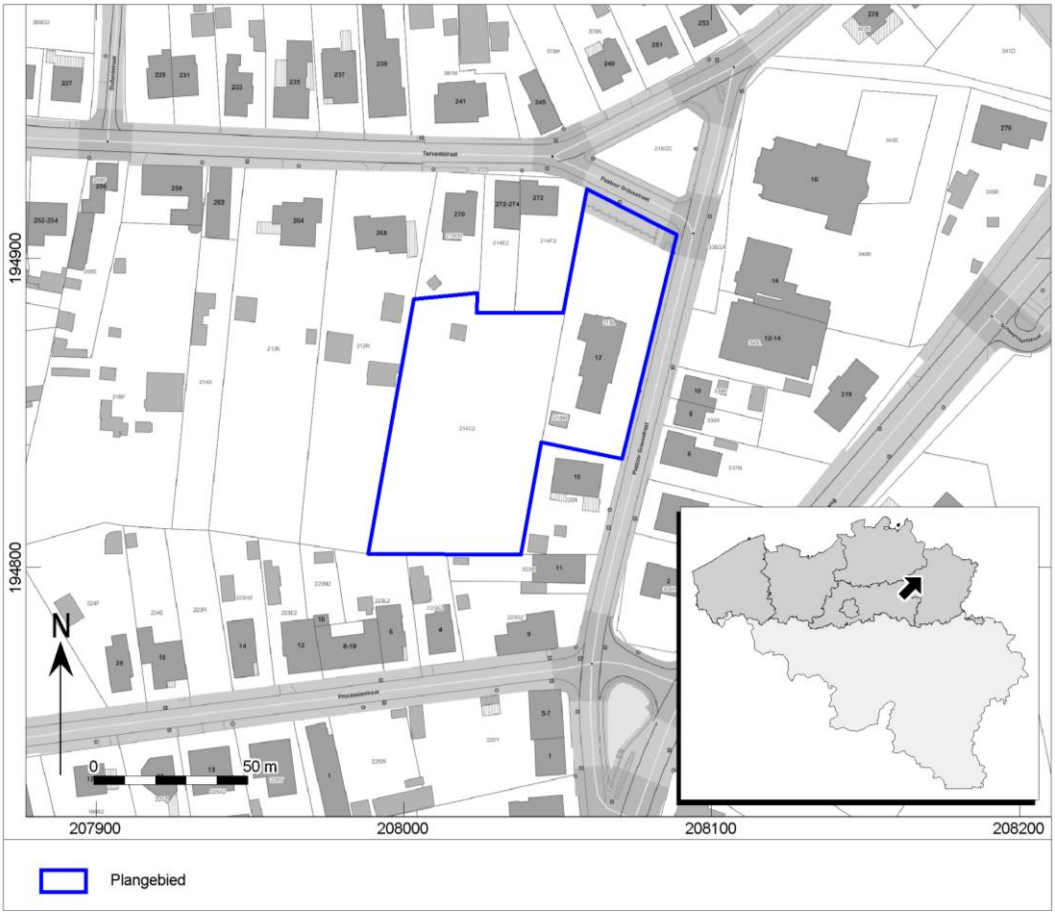
Programma van Maatregelen

Auteur:
B. Belis

Autorisatie:
B.A.T.M. Weekers-Hendrikx (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

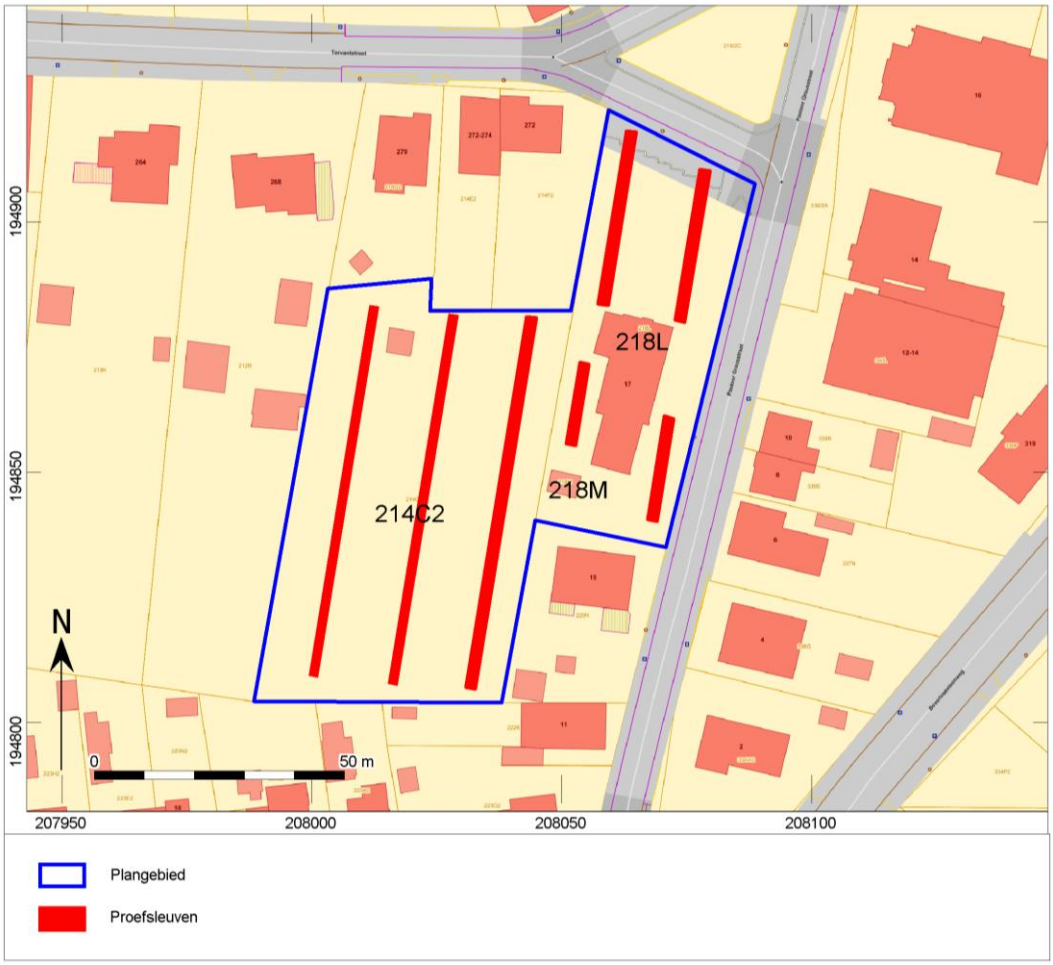
1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in februari 2019 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van locatie Beringen, Pastoor Graustraat (afb. 1 en 2). Deze nota bestaat uit een proefsleuvenonderzoek (prospectie met ingreep in de bodem) en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen bouw van woningen en appartementen op het terrein aan de Pastoor Graustraat. De nota volgt op een bureauonderzoek uitgevoerd door het Vlaams Erfgoed Centrum in de periode januari 2018.[1]

Afb. 1. Locatiekaart van het totale plangebied.

[1] Van Bavel, 2018.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek.

Het plangebied zal onderhevig zijn aan de bouw van zes huurappartementen en negen koopwoningen. De koopwoningen betreffen enkele woningen en duowoningen. De voor- en zijgevel van het schoolgebouw (oostelijke gedeelte in het plangebied), alsook het elektriciteitsgebouw ten zuiden van het schoolgebouw zullen behouden blijven. De voor- en zijgevel van het schoolgebouw zullen gerenoveerd worden. De oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt circa 6313 m². Het gehele terrein zal hierbij worden omgewoeld voor de bouw van de nieuwe gebouwen. De funderingen van de woningen en het appartementsblok zullen circa 100 cm –mv zijn. In alle gebouwen zal geen onderkeldering aanwezig zijn.

De diepte van de verharding (het wegdek) zal circa 60 cm –mv reiken. Ter hoogte van het schoolgebouw zullen er enkele parkeerplaatsen aangelegd worden. Deze zullen bestaan uit waterdoorlatende verharding, meer specifiek uit grasbetontegels. Onbekend is de bodemverstoring hiervan, maar er kan een minimale bodemverstoring worden aangenomen. Aan het schoolgebouw zal ook een klinkerverharding worden aangelegd. Ook dit zal een kleine bodemverstoring met zich meebrengen. Verder zullen ter hoogte van de woningen terrassen worden aangelegd in betonblokken. Onbekend is de exacte bodemverstoring hiervan, maar er kan een minimale bodemverstoring worden aangenomen.

Ook zullen er ondergrondse nutsvoorzieningen worden aangelegd. De locatie situeert zich rond en in de gebouwen naar de regenwater-, inspectie- en siffonputten. De diepte van de nutsvoorzieningen kan aangenomen worden tussen een minimum van 150 cm en een maximum van 250 cm –mv. De regenwaterputten zullen zich op 3 m –mv bevinden. De inspectie- en siffonputten zullen aangelegd worden op een diepte van 1,5 –mv.

Het plangebied was op basis van de bureaustudie onvoldoende onderzocht om een uitspraak te doen betreffende de archeologische waarde van het plangebied. De geplande werkzaamheden laten behoud *in*

situ grotendeels niet toe. Daarom adviseerde het Vlaams Erfgoed Centrum een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

2.1.1 Bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek[2] is er sprake van een archeologische verwachting voor sporen vanaf het Neolithicum tot de Nieuwe Tijd. Deze verwachting is gebaseerd op de landschapsvorming van het plangebied, de daarmee samenhangende bewoningsgeschiedenis en de aanblik van het plangebied op geraadpleegd historisch kaartmateriaal. Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) zijn in de nabije omgeving zijn er een tweetal meldingen die betrekking hebben op de Nieuwe Tijd (18de eeuw). Het betreft een schans en munten. De archeologische objecten zijn gevonden door kaartstudie en metaaldetectie.

De bodem in het plangebied is hoofdzakelijk gekarteerd als bebouwde zone. De bodem in het westelijke gedeelte van het plangebied is deels gekarteerd als Zcm-bodem. Dit is een droge zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont. Bij deze matig droge plaggenbodems vindt men onder de dik humeuze A horizont vaak overblijfselen van een Podzol B horizont of een verbrokkeld textuur B horizont. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. De bodems zijn nooit overdreven nat zelfs niet tijdens het voorjaar, maar ze kunnen in de zomer aan watergebrek lijden. Zcm-bodems zijn geschikt voor akkerland. De bodems komen veelvuldig voor nabij oude woonkernen of hoeven. Ze zijn ontstaan doordat mensen vanaf de Middeleeuwen tot in de 19de eeuw mest en plaggen aanvoerden en met de bouwvoor vermenden om de schrale zandgronden aan te rijken. Als gevolg hiervan zijn de plaggenbodems in de loop der tijd steeds dikker geworden. [3]

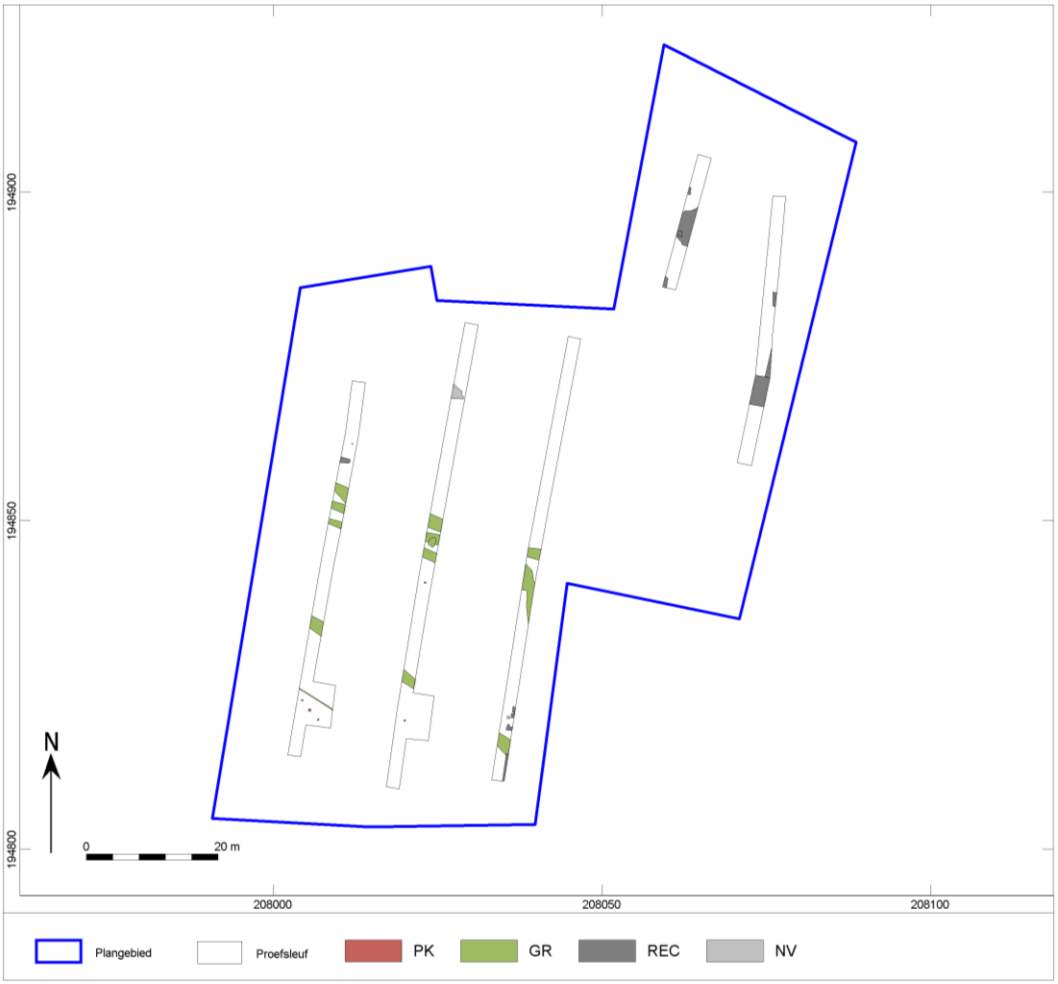
2.1.2 Proefsleuvenonderzoek

In het plangebied zijn in totaal vijf greppels, vier paalkuilen en een kuil geregistreerd. Vier van de greppels kunnen geïnterpreteerd worden als perceelsgreppels uit de Nieuwe Tijd door hun ligging in verhouding met andere perceelsgrenzen op historisch kaartmateriaal en enkele baksteenfragmenten. De aangetroffen kuil uit werkput 2 kan door een oversnijding met een van de greppels eveneens in de Nieuwe Tijd gedateerd worden.

De paalkuilen uit werkput 1 vormen een palenrij maar vormen geen structuur vermits tijdens de aanleg van het kijkvenster geen tegenhangers zijn aangetroffen. De sporen bevatten geen materiaal maar hun uitzicht doet een datering vanaf de Volle Middeleeuwen vermoeden. Een greppel in de omgeving van de sporen en een paalkuil in werkput 2 hebben sterke gelijkenissen qua kleur en textuur, en dateren vermoedelijk uit dezelfde periode.

Naast deze archeologisch relevante sporen zijn er ook enkele natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen aangetroffen (afb. 3). Deze kregen respectievelijk het spoornummer 998 en 999. Tijdens de aanleg van het vlak tekenden de sporen zich duidelijk af in het sporenvlak.

[2] Van Bavel. 2018.
[3] Van Bavel. 2018.

Afb. 3. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

3 Impactbepaling

De oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt circa 6313 m². Het gehele terrein zal hierbij worden omgewoeld voor de bouw van de nieuwe gebouwen. De funderingen van de woningen en het appartementsblok zullen circa 100 cm –mv zijn. In alle gebouwen zal geen onderkeldering aanwezig zijn.

De diepte van de verharding (het wegdek) zal circa 60 cm –mv reiken. Ter hoogte van het schoolgebouw zullen er enkele parkeerplaatsen aangelegd worden. Deze zullen bestaan uit waterdoorlatende verharding, meer specifiek uit grasbetontegels. Onbekend is de bodemverstoring hiervan, maar er kan een minimale bodemverstoring worden aangenomen. Aan het schoolgebouw zal ook een klinkerverharding worden aangelegd. Ook dit zal een kleine bodemverstoring met zich meebrengen. Verder zullen ter hoogte van de woningen terrassen worden aangelegd in betonblokken. Onbekend is de exacte bodemverstoring hiervan, maar er kan een minimale bodemverstoring worden aangenomen.

Ook zullen er ondergrondse nutsvoorzieningen worden aangelegd. De locatie situeert zich rond en in de gebouwen naar de regenwater-, inspectie- en siffonputten. De diepte van de nutsvoorzieningen kan aangenomen worden tussen een minimum van 150 cm en een maximum van 250 cm –mv. De regenwaterputten zullen zich op 3 m –mv bevinden. De inspectie- en siffonputten zullen aangelegd worden op een diepte van 1,5 –mv.

4 Bepaling van maatregelen

In het plangebied zijn in totaal vijf greppels, vier paalkuilen en een kuil geregistreerd. Vier van de greppels kunnen geïnterpreteerd worden als perceelsgreppels uit de Nieuwe Tijd door hun ligging in verhouding met andere perceelsgrenzen op historisch kaartmateriaal en enkele baksteenfragmenten. De aangetroffen kuil uit werkput 2 kan door een oversnijding met een van de greppels eveneens in de Nieuwe Tijd gedateerd worden.

De paalkuilen uit werkput 1 vormen een palenrij maar vormen geen structuur vermits tijdens de aanleg van het kijkvenster geen tegenhangers zijn aangetroffen. De sporen bevatten geen materiaal maar hun uitzicht doet een datering vanaf de Volle Middeleeuwen vermoeden. Een greppel in de omgeving van de sporen en een paalkuil in werkput 2 hebben sterke gelijkenissen qua kleur en textuur, en dateren vermoedelijk uit dezelfde periode.

De aangetroffen sporen hebben weinig potentieel op kennisvermeerdering. Het betreffen slechts een aantal paalkuilen en een greppel die geen deel uitmaken van een structuur. Deze sporen bevinden zich eveneens op de rand van het plangebied. Het Vlaams Erfgoed Centrum is van mening dat de hoge kost van een opgraving niet zal opwegen tegen de beperkte kenniswinst en adviseert een vrijgave van het terrein.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terreinen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.